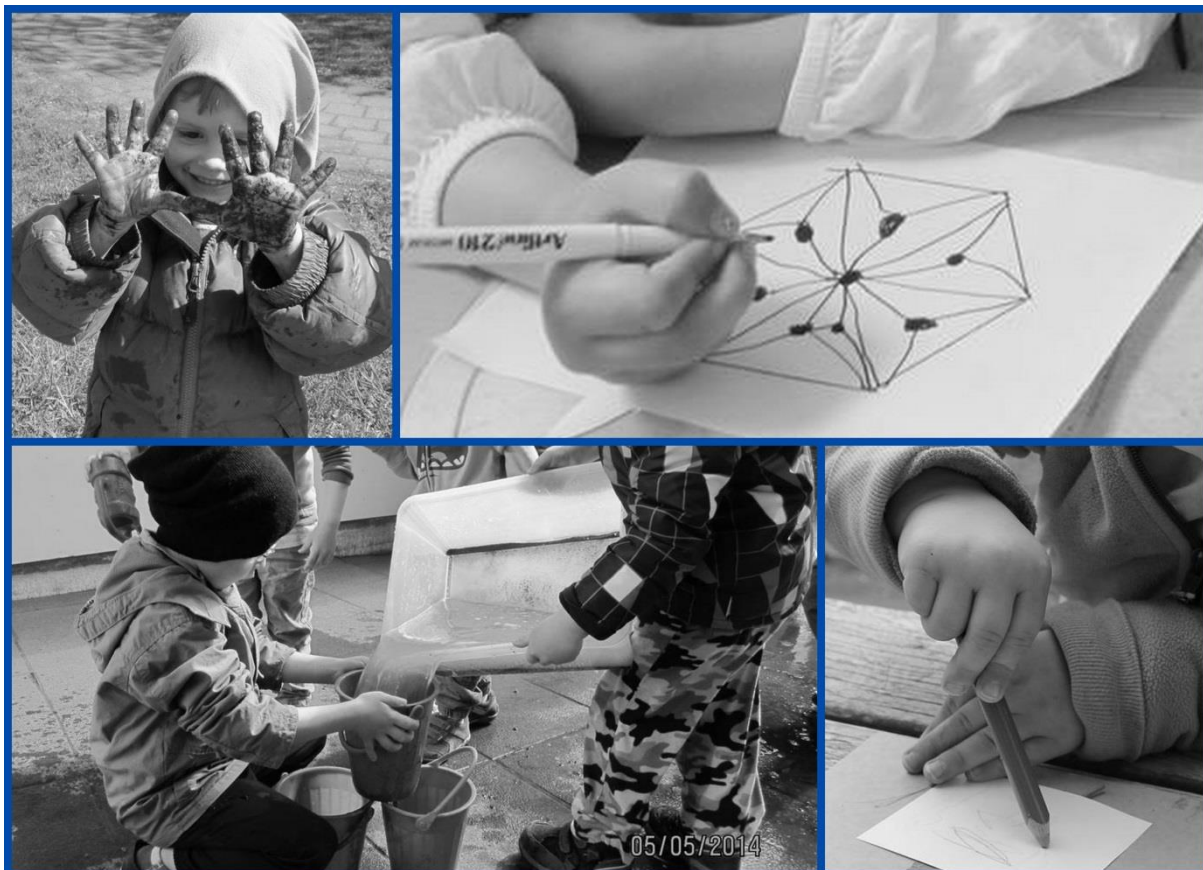

Námskrá

virðing- gleði- heilbrigði

2019

Efnisyfirlit

LEIKSKÓLINN FÍFUBORG	4
HUGMYNDAFRÆÐILEGAR ÁHERSLUR	5
Mikilvægi leiksins.....	5
Uppeldisfræðileg stefna	5
Barnasáttmáli Sameinuðu þjóðanna	6
Einkunnarorð Fífuborgar	6
.....	9
STARFSHÆTTIR OG LEIÐIR	10
Stjórnun og hlutverk kennara.....	10
Valið.....	11
Hópastarf.....	11
Gönguferðardagar	12
Deildardagar	12
GRUNNÞÆTTIR MENNTUNAR	13
Námssviðin	14
Læsi og samskipti.....	15
Læsi.....	15
Samskipti	17
Heilbrigði og vellíðan	19
Heilbrigði	19
Vellíðan.....	20
Sjálfbærni og vísindi	21
Sjálfbærni.....	21
.....	22
Vísindi	23
Sköpun og menning.....	24
Sköpun	24
Menning	25
MAT Á NÁMI OG VELFERÐ BARNNA	27
Börn með annað móðurmál en íslensku	27
Sérkennsla og skipulag sérfræðipjónustu.....	28
FJÖLSKYLDAN OG LEIKSKÓLINN.....	29
Foreldrafélag	30

Foreldraráð.....	30
TENGL SKÓLASTIGA	30
SAMSTARFSAÐILAR	31
MAT Á LEIKSKÓLASTARFI.....	31
Innra mat.....	31
Endurmatshringur Fífuborgar.....	32
Langtímaáætlun um innra mat Fífuborgar 2018 - 2021.....	33
Ytra mat.....	34

LEIKSKÓLINN FÍFUBORG

Leikskólinn Fífuborg stendur við Fífurima 13 í Reykjavík. Hann tók formlega til starfa 18. janúar 1993. Í upphafi var skólinn þriggja deilda en árið 1997 var byggt við skólann og eru nú fjórar deildir starfandi innan hans. Þær heita: **Ljósheimar, Álfheimar, Dvergheimar og Hulduheimar**. Í leikskólanum dvelja 76 börn samtímis.

Leikskólinn er staðsettur í Rimahverfi, Grafarvogi. Í næsta nágrenni skólans er grenndarsvæði hans, Hallsholt. Þar er öðruvísi gróður en á leikskólalóðinni og mikið af stórum steinum. Það er vinsæll áfangastaður í gönguferðum barnanna og mikið nýtt í útikennslu og frjálsum leik. Margar hefðir eru inngrónar í menningu skólans eins og þorablót á bóndadaginn, þjóðhátíðarfræðsla, 17. júní hátíð o.fl. Einnig gerum við foreldraskemmtunum fyrir jólin og að vori hátt undir höfði.

Rekstur og stjórnun leikskólans Fífuborgar fellur undir Skóla- og frístundasvið Reykjavíkurborgar og þá stefnu sem þar er mótuð. Leiðarljós í þeirri stefnu er að börnum og ungmönnum í borginni líði vel, fari stöðugt fram og þau öðlist uppeldi og menntun fyrir líf og starf. Leikskólinn sækir einnig þjónustu til Miðgarðs, þjónustumiðstöðvar Grafarvogs og Kjalarness.

Fífuborg starfar samkvæmt lögum nr.90/2008 um leikskóla og Aðalnámskrá leikskóla frá 2011. Á grunni aðalnámskrár ber hverjum leikskóla að útfæra sína eigin skólanámskrá þar sem lögð er áhersla á sérkenni, menningu og starfshætti viðkomandi skóla.

Námskrá Fífuborgar er ætlað að auðvelda starfsfólki að ná markmiðum leikskólans og einnig að veita foreldrum og öðrum sem áhuga hafa á uppeldisstarfinu, innsýn í það starf sem unnið er með börnunum í leikskólanum. Námskráin er tæki sem leikskólakennarinn nýtir sér við áætlanagerð, skipulagningu verkefna og í mati á vinnu sinni með börnunum. Skólanámskrá er unnin af öllu starfsfólkinu í sameiningu og einnig voru foreldrar boðaðir á fund þar sem þeir gátu sett fram hugmyndir sínar um námssviðin. Hugmyndirnar voru ræddar og nýttar í áframhaldandi vinnu og þróun hjá starfsmönnum. Við hlustum eftir röddum barnanna í árlegu endurmati leikskólans og teljum að þær komi þannig að mótun námskrárinnar sem er sífellt í þróun og endurskoðun.

Námskrá Fífuborgar er öllum aðgengileg á heimasíðu leikskólans <http://fifuborg.is/>. Jafnframt eru aldurstengdar námskrár aðgengilegar á heimasíðunni sem lýsa starfinu á deildunum betur og endurspeglar stíganda eftir aldri.

„Í leikskólastarfi mynda hugtökin uppeldi, menntun og umönnun eina heild. Börnum er sýnd virðing og umhyggja og þau fá hvatningu og viðfangsefni við hæfi. Litið er á þau sem fullgilda þátttakendur í samfélagi leikskólans.“

Aðalnámskrá leikskóla 2011

HUGMYNDAFRÆÐILEGAR ÁHERSLUR

Mikilvægi leiksins

Leikurinn er kennslutæki okkar í leikskólanum og á honum grundvallast allt starf skólans. Lagt er út frá því að börn læri best í gegnum leik og því skapaðar aðstæður þar sem barnið fær notið sín í leik og hafi greiðan aðgang að fjölbreyttum efnivið bæði innan sem utandyra. Leikurinn skiptir börn meginmáli á leikskólaárunum og það að eiga samskipti við önnur börn. Hann styrkir þau félagslega, eykur samvinnu þeirra á milli, æfir þau í málfærni og undirbýr þau fyrir lífið sjálft. Í hlutverkaleiknum vinna börn úr eigin reynslu og þar læra þau samkennd, vináttu og lýðræðisvitund þeirra mótast. Frjáls og sjálfsprottinn leikur er hið eðlilega tjáningarform barns. Af leik sprettur ný þekking, nýjar tilfinningar, nýjar athafnir og leikni. Í leik tjáir barnið tilfinningar sínar og fær útrás fyrir þær. Börnin læra að setja fram hugmyndir sínar en þurfa jafnframt að taka tillit til annarra.

Kennari getur nýtt leikinn markvisst til þess að skapa nýja þekkingu þegar hann leggur til hugmynd eða efnivið í leikinn um leið og reynsla, áhugi og leikgleði barnanna fær að njóta sín. Hann styður við leikinn með því að vera til staðar og fylgjast með honum og örva börnin til að þróa hann enn frekar án þess að stýra honum.

Uppeldisfræðileg stefna

Í leikskólanum er stuðst við kenningar fræðimannanna John Dewey, Caroline Pratt og Lev Vygotsky. John Dewey var bandarískur heimspekingur og menntafrömuður sem lagði ríka áherslu á lýðræði í skólastarfi. Einkunnarorð hans eru „nám í verki“ (*e. learning by doing*). Meginmarkmið framfarastefnu hans eru að kenna börnum gagnrýna og skapandi hugsun í leik í stað þess að binda hugann við fyrirfram ákveðnar lausnir. Hann taldi nám snúast fyrst og fremst um virkni barnsins og sköpun í leiknum.

Opið námsefni kallar á virkni barnsins og sköpun. Caroline Pratt, uppeldis- og menntafrömuður byggði hugmyndafræði sína á framfarastefnu John Dewey. Hún er hönnuður einingakubbanna sem eru mikið notaðir í leikskólanum og eru þeir skýrt dæmi um hvernig börn geta nýtt sér opinn efnivið til þess að skapa. Bæði Dewey og Pratt töldu að börn öðluðust raunhæfa menntun í gegnum eigin reynslu og að áhugi barnsins á viðfangsefninu væri forsenda til náms.

Hugmyndir og kenningar Lev Vygotsky sem byggja á virkni barnsins og að það noti eigin reynsluheim til að auka þekkingu sína falla vel að hugmyndafræði Dewey og Pratt. Vygotsky lagði mikla áherslu á að nám eigi sér stað í félagslegu samhengi. Hann er hvað þekktastur fyrir kenningu sína um „svæði mögulegs þroska“ (*e. Zone of proximal development*). Að barn þroskist mest í samskiptum við þá sem vita meira, s.s. fullorðna eða þroskaðri félagi.

Hugmyndafræði þessara þriggja fræðimanna á það sameiginlegt að líta á barnið sem skapandi, virkan og hugsandi einstakling sem lærir af eigin reynslu, virkni og áhuga. Lítið er svo á að áhugi barnsins á viðfangsefninu sé forsenda þess að það nýtist því til náms. Lögð er áhersla á að samskipti barns og fullorðins séu gagnkvæm. Þótt hinn fullorðni sé leiðandi í starfseminni er besta skólaumhverfið það sem gefur barninu tækifæri til að velja sjálft og ákveða. Í því felst, að ef það sem barnið gerir er ákveðið af fullorðnum mun það ekki fá næg tækifæri til að móta hegðun sína og sjálfstæði.

Barnasáttmáli Sameinuðu þjóðanna

Barnasáttmálinn er mannréttindayfirlýsing fyrir börn. Hann felur í sér alþjóðlega viðurkenningu á að börn þarfnist sérstakrar verndar umfram hina fullorðnu. Við vinnum sérstaklega með 7., 8., 10., 12., 13., 28., og 29. greinarnar sem fjalla m.a. um réttindi barna til nafns og ríkisfangs, fjölskyldu, menntunar, tjáningar- og skoðanafrelsis.

Barn vikunnar er samvinnuverkefni leikskóla og foreldra. Þar er m.a. unnið með rétt barnsins til nafns, ríkisfangs og fjölskyldu. Þá er eitt barn í brennidepli, eina viku yfir veturinn. Barnið fer heim með vinadúkku yfir helgi og skráir hvað gert var. Frásögnin er svo lesin upp fyrir barnahópinn. Einnig kemur barnið með bók og leikfang í leikskólann og sýnir barnahópnum og fær að velja uppáhaldstónlist. Börnin fá að njóta sín sem einstaklingar og góður umræðugrundvöllur skapast fyrir mismunandi fjölskyldur og menningu.

Áherslur Barnasáttmálans ríma vel við áherslur leikskólans um að rödd barnsins heyrist og þau hafi áhrif á umhverfi sitt. Einnig leggjum við áherslu á lýðræðisleg vinnubrögð s.s. að við hlustum á hvort annað, ræðum málin og reynum að komast að sameiginlegri niðurstöðu. Það er ekkert rétt eða rangt heldur virðum við mismunandi skoðanir. Ef við komust ekki að sameiginlegri niðurstöðu, t.d. hvert við viljum fara í gönguferð, kjósa börnin og meirihlutinn ræður. Með þessu eru börnin virk og hafa áhrif á hvað gert er í daglega starfinu, s.s. hvert þau vilja fara í gönguferð eða hvaða bækur á að lesa. [Á heimasíðu leikskólans eru upplýsingar](#) um hvaða greinar Barnasáttmálans er unnið með og hvernig.

Einkunnarorð Fífuborgar

Einkunnarorð Fífuborgar eru virðing, heilbrigði og gleði.

VIRÐING

Við sýnum virðingu fyrir umhverfinu með því að ganga vel um bæði inn og úti. Það gerum við með því að ganga frá eftir okkur, fara vel með hlutina, flokka og endurnýta.

Við sýnum sjálfum okkur og öðrum virðingu þegar við erum umhyggjusöm. Við hjálpumst að, skiptumst á og leikum saman. Okkur líður vel þegar við erum beðin afsökunar og ef við getum sjálf beðist afsökunar.

Við berum virðingu fyrir skoðunum og tilfinningum annarra. Það gerum við með því að hlusta á aðra án þess að grípa fram í og bíðum eftir að röðin komi að okkur. Við erum ekki öll eins en við erum öll einstök.

HEILBRIGÐI

Við stuðlum að heilbrigði með hollu mataræði, góðum hreinlætisvenjum.

Við stuðlum að heilbrigði með góðri hreyfingu og hæfilegri hvíld. Það gerum við með því að fara út og leika okkur og í hreyfistundum. Við hvílumst og slökum á svo okkur líði vel.

Við stuðlum að heilbrigði með því að huga að tilfinningum og líðan.

GLEÐI

Við erum glöð þegar við fáum að prófa okkur áfram og uppgötva. Það gerum við með því að leyfa sköpunargleðinni að njóta sín sem oftast með fjölbreyttum efniviði.

Við erum glöð þegar við finnum að við getum og kunnum. Við hvetjum til sjálfshjálpar og sjálfstæðis.

Gleðin er smitandi. Við sköpum jákvætt andrúmsloft með brosi, við horfum á ljósu punktana og njótum augnabliksins.

STARFSHÆTTIR OG LEIÐIR

Starfshættir okkar endurspeglar hugmyndafræðilegar áherslur leikskólans. Við notum fjölbreyttar leiðir sem eiga það allar sameiginlegt að byggjast á skapandi, gagnrýnni hugsun og tengjast bæði leik og daglegum athöfnum í leikskólum.

Stjórnun og hlutverk kennara

Við stjórnun leikskólans er lögð áhersla á að nýta mannauðinn og hlusta, þannig að hver starfsmaður sé metinn út frá sínum hæfileikum. Þetta endurspeglast í viðhorfi okkar til barnanna og hlutverks kennara:

- Við berum ábyrgð á að skapa aðstæður og námsumhverfi fyrir börnin til aukins þroska og skapandi hugsunar. Við höfum það ávallt hugfast við dagsskipulagningu og gefum leiknum og sköpuninni bæði tíma og rými.
- Við komum fram af virðingu við börnin. Við hlustum á þau af athygli (virk hlustun) og viðurkennum tilfinningar þeirra. Við virðum skoðanir þeirra og biðjum um álit þeirra og hugmyndir, t.d. í endurmati og þegar hátíðir eru skipulagðar.
- Við notum opnar spurningar. Opnar spurningar gera þær kröfur að börnin svari með setningu, taki afstöðu og/eða setji fram tilgátu. Þær gefa börnunum líka þau skilaboð að þau njóti virðingar og að á þau sé hlustað.
- Við leggjum áherslu á að börnin séu ávallt í návist kennara í leikjum sínum og ekki eftirlitslaus. Kennarinn er þannig til staðar til að örva leikinn, grípa inn í, leiðbeina, veita öryggi og taka þátt. Allt eftir aðstæðum hverju sinni.
- Lýðræðisleg vinnubrögð eru í hávegum höfð. Börnin koma með tillögur að viðfangsefnum og hópurinn ákveður í sameiningu hvað gera skuli. Börnin eiga frumkvæðið og leiða verkefnið áfram en kennarinn styður þau í þekkingarleitinni.
- Við erum jákvæðar fyrirmyndir barnanna í samskiptum og daglegu starfi. Við höfum gleðina í fyrirrúmi. Við sýnum umhyggjusemi og tókum tillit til annarra. Stundum gerum við mistök og þá biðjumst við afsökunar.
- Við veitum öllum börnum jákvæða athygli á hverjum degi, tókum vel á móti börnunum, heilsum þeim með nafni og kveðjum líka með nafni.
- Til að koma í veg fyrir og taka á agamálum notum við hrós, skýr fyrirmæli og virka hlustun. Sjá nánar í skjalinu [Samskipti og agi](#) á heimasíðu leikskólans og í [foreldrahandbók](#).
- Við leggjum okkur fram um að vera góðar málfyrirmyndir.
- Við notum skráningar til þess að fylgjast með framförum barna. Nýtum reynslu þeirra og áhugasvið til frekara náms.

Valið

Við leggjum höfuðáherslu á **valkerfi** í leikskólastarfinu. Með því að hafa val, ýtum við undir sjálfstæði barnanna og skilning þeirra á því að þau hafa áhrif á eigið líf. Við hvetjum börnin til að velja sjálf og taka ábyrgð á eigin vali. Valið stuðlar að því að börnin þori og vilji takast á við hið óþekkta. Þau verði gagnrýnir einstaklingar sem geta valið og hafnað í lífinu.

Við leggjum áherslu á að börnin standi við val sitt en við viljum líka að þau viti að það má skipta um skoðun og að umhverfið býður upp á sveigjanleika. Þess vegna geta börnin valið sér nýtt svæði ef áhuga og/eða úthald skortir. Það köllum við **endurval**.

Öll börn sem orðin eru þriggja ára fara í val. Þannig blandast saman börn á aldrinum 3-6 ára af nokkrum deildum. Byrjað er á að fara í valstund þar sem er sungið, farið í leiki og rætt um hvað hægt sé að gera í valinu. Börnin fá svo hvert af öðru afhent spjald með nafninu sínu á. Það nota börnin þegar þau velja. Lögð er áhersla á að börnin læri að þekkja nafn sitt af spjaldinu og eins er skipst á hver fær að velja fyrstur. Í miðrými leikskólans er ein stór valtafla. Þangað koma börnin af deildum til að velja sér leiksvæði. Fyrir hvert valsvæði er ljósmynd sem táknar svæðið. Börnin setja nafnspjöldin sín fyrir neðan mynd þess svæðis sem þau kjósa að fara á. Val barnanna er skráð niður og leikskólakennarar skoða skráninguna reglulega til að athuga hvort valið sé fjölbreytt. Ef svo er ekki, reyna þeir að gera svæðin sem barnið forðast áhugaverð fyrir það.

Sjá nánari upplýsingar ([um hvert valsvæði](#)) á heimasíðu leikskólans.

Hópastarf

Einu sinni í viku eru hópastarfsdagar. Skipt er í hópa inni á deildum og börnin vinna margvísleg verkefni, gjarnan þematengd. Við bendum á [aldurstengdar námskrár](#) með nánari upplýsingum um viðfangsefni á heimasíðu leikskólans. Við styðjumst við eftirfarandi kennsluaðferðir í hópastarfi og þemavinnu:

Könnunarleikur yngstu barna (Heuristic play with objects)

Leikur að óvæntum efnivið þar sem börnunum eru gefnir möguleikar á að kanna, uppgötva, velja og hafna. Einnig að vinna með líka og ólíka hluti. Í könnunarleiknum er börnunum skipt í 4-5 barna hópa og fer hver hópur í könnunarleikinn einu sinni í viku.

Könnunaraðferð (The Project Approach)

Könnunaraðferðin felst í því að ákveðið þema eða viðfangsefni er rannsakað ítarlega út frá áhuga barnanna. Viðfangsefnið er venjulega tekið úr umhverfi sem börnin þekkja og er nálgast þannig, að það hafi persónulega merkingu fyrir barnið. Viðfangsefnið getur verið ákveðið af börnunum sjálfum eða kennaranum. Það er hins vegar eðlislægur áhugi barnanna sem ræður ferðinni. Hægt er að vinna með þessa aðferð í stórum eða litlum hópi barna, í lengri eða skemmri tíma.

Söguaðferð (The Storyline approach)

Söguaðferðin er aðferð sem sameinar að mörgu leyti kosti þemanáms og könnunaraðferðarinnar. Hún gefur börnunum tækifæri til að setja sig í spor annarra og glíma við fjölbreytileg viðfangsefni. Söguaðferð gefur enn fremur kost á að flétta saman hin ýmsu námssvið í eina heild og eflir samvinnu barnanna og sköpun.

Gönguferðardagar

Einu sinni í viku er gönguferðadagur hjá hverri deild fyrir sig. Þá er farið með börnin í hópum í gönguferð. Við vinnum yfirleitt út frá óskum barnanna um áfangastað sem er gjarnan grenndarsvæðið í Holtinu eða leikvöllur. Við stefnum að því að auka þol barnanna með því að lengja gönguferðirnar smátt og smátt. Stundum erum við búin að ákveða með börnunum hvert viðfangsefni gönguferðarinnar verður en oftar en ekki rekumst við á eitthvað sem vekur áhuga barnanna og út frá því spinnast umræður og jafnvel verkefni. Misjafnt er eftir aldri hversu oft börnin fara í gönguferðirnar. Á mánudögum og miðvikudögum er útivistardagur eftir hádegi. Þá fara öll börn á eldri deildunum út í leikskólagarðinn að leika. Lögð er áhersla á að bjóða upp á fjölbreytt verkefni, t.d. leiki, sullukar, klifra með kaðli, mála í snjó o.fl.

Deildardagar

Einu sinni í viku er deildardagur. Deildardagur er notaður til ýmissa verkefna inni á heimeildum barnanna s.s. þemavinnu, gönguferða, listsköpunar, frjáls leiks eða annars sem hugur barna og starfsfólks stendur til hverju sinni.

GRUNNÞÆTTIR MENNTUNAR

Aðalnámskrá fyrir leik-, grunn- og framhaldsskóla sem Mennta- og menningarmálaráðuneytið gaf út árið 2011 er ákveðinn rammi um skólastarf og veitir leiðsögn um tilgang þess og markmið. Hluti hennar er sameiginlegur fyrir öll skólastigin þar sem fjallað er um hlutverk aðalnámskrár, almenna menntun, mat og eftirlit. Teknir eru fyrir sex grunnþættir menntunar í kaflanum um almenna menntun sem mynda kjarna menntastefnunnar fyrir öll skólastigin. Þeir eru: læsi, sjálfbærni, heilbrigði og velferð, lýðræði og mannréttindi, jafnrétti og sköpun. Hvert skólastig er með sér hluta þar sem nánar er farið í inntak og viðfangsefni skólastarfsins í samræmi við aldur og þroska barna.

Grunnþættir menntunar tengjast innbyrðis í leik og námi barna og eru háðir hver öðrum. Þeir eiga sér rætur í gagnrýninni hugsun, ígrundun, vísindalegum viðhorfum og lýðræðislegu gildismati. Flest allt starf leikskólans, hvort heldur það eru daglegar athafnir, frjáls leikur eða skiplagt starf, fellur undir fleiri en einn grunnþátt og í flestum tilvikum koma allir grunnþættirnir fyrir. Eftirfarandi eru nokkur atriði um grunnþætti menntunar sem hér eru dregin saman:

Læsi: „Meginmarkmið læsis er að nemendur séu virkir þátttakendur í að umskapa og umskrifa heiminn með því að skapa merkingu og bregðast á persónulegan og skapandi hátt við því sem þeir lesa með hjálp þeirra miðla og tækni sem völ er á.“

Sjálfbærni: „Menntun til sjálfbærni miðar að því að gera fólki kleift að takast á við viðfangsefni sem lúta samspili umhverfis, félagslegra þátta og efnahags í þróun samfélags. Í sjálfbærnimenntun felst að skapa samábyrgt samfélag þar sem sérhver einstaklingur er þroskaður sem virkur borgari, meðvitaður um gildi, viðhorf og tilfinningar sínar gagnvart hnattrænum áhrifum og jafnræði allra jarðarbúa; náttúru og umhverfi; lýðræði, mannréttindum og réttlæti; jafnrétti og fjölmenningu; velferð og heilbrigði; og efnahagsþróun og framtíðarsýn.“

Heilbrigði og velferð: „Heilbrigði byggist á andlegri, líkamlegri og félagslegri vellíðan. Í skólum þarf að skapa jákvæðan skólabrag og heilsuefandi umhverfi þar sem markvisst er hlúð að þroska og heilbrigði frá ýmsum hliðum. Helstu þættir heilbrigðis sem leggja þarf áherslu á eru: jákvæð sjálfsmynd, hreyfing, næring, hvíld, andleg vellíðan, góð samskipti, öryggi, hreinlæti, kynheilbrigði og skilningur á eigin tilfinningum og annarra.“

Lýðræði og mannréttindi: „Lýðræðis- og mannréttindamenntun byggist á gagnrýninni hugsun og ígrundun um grunngildi samfélagsins. Slíkt nám gerir ráð fyrir samstarfi út fyrir vegg skóla engu síður en samstarfi í skólanum. Þannig þarf að gera ráð fyrir virku samstarfi við heimili barna og ungmenna og við æskulýðs- og íþróttastarf. Gera þarf ráð fyrir virku samstarfi við grenndarsamfélag innan sveitarfélags eða hverfis en slíkt samstarf er einnig einn af lykilþáttum sjálfbærni. Áhersla er lögð á að lýðræðislegir skólar geti þannig tekið þátt í að skapa samábyrgt og sjálfbært samfélag.“

Jafnrétti: „Markmið jafnréttismenntunar er að skapa tækifæri fyrir alla til að þroskast á eigin forsendum, rækta hæfileika sína og lifa ábyrgu lífi í frjálsum samfélagi í anda skilnings, friðar, umburðarlyndis, víðsýni og jafnréttis. Jafnréttismenntun felur í sér gagnrýna skoðun á viðteknum hugmyndum í samfélaginu og stofnunum þess í því augnamiði að kenna börnum og ungmönnum að greina þær aðstæður sem leiða til mismunar sumra og forréttinda annarra.“

Sköpun: „Sköpunarþrá á sér rætur í meðfæddri forvitni, athafnaþrá og stuðlar að frumkvæði einstaklingsins. Sköpunargleði leiðir til námsáhuga þegar börn og ungmenni skynja merkingu viðfangsefnanna og gildi þeirra. Leikur er mikilvæg námsaðferð og opnar víddir þar sem sköpunargleði barna og ungmenna getur notið sín. Hamingja og gleði liggur í því að finna hæfileikum sínum farveg og fá að njóta sín sem einstaklingur og hluti af heild.“ (Aðalnámskrá leikskóla 2011).

Námssviðin

Leikskólinn Fífuborg starfar samkvæmt lögum um leikskóla nr. 90/2008 þar sem áhersla er lögð á gildi leiksins. Jafnframt er tekið mið af sex grunnþáttum menntunar og Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna. Allt þetta fléttast saman í fjórum námssviðum sem eiga að mynda samþætt og skapandi leikskólastarf, ásamt hugmyndafræðilegum áherslum leikskólans. Þar eru sett fram markmið og leiðir leikskólans til að ná þeim. Námssviðin eru:

- Læsi og samskipti
- heilbrigði og vellíðan
- sjálfbærni og vísindi
- sköpun og menning

Samkvæmt aðalnámskrá leikskóla 2011 eiga námssvið leikskólans að:

- vera hluti af leik barna
- vera samþætt daglegu starfi leikskólans
- vera heildstæð og byggjast á reynslu barna
- byggjast á áhuga barna og hugmyndum
- taka mið af félags- og tilfinningalegum þáttum náms
- vera skipulögð í samvinnu starfsfólks, foreldra og barna
- hvetja til samvinnu og samstarfs
- stuðla að sjálfstæði og frumkvæði
- hvetja til ímyndunar og sköpunar
- vekja forvitni og hvetja til rannsókna og kannana
- vera ánægjuleg og stuðla að vellíðan barna
- efla áhuga barna á námi og hvetja þau til að læra og auka þekkingu sína, leikni og hæfni
- stuðla að sterkri sjálfsmynd og sjálfsþekkingu
- stuðla að uppbyggilegum samskiptum, vináttu og gleði

Læsi og samskipti

Læsi

Læsi í víðum skilningi felur í sér þekkingu, leikni og hæfni barna til að lesa í umhverfi sitt, tjá upplifun sína, tilfinningar og skoðanir á fjölbreyttan hátt. Það er í eðli sínu félagslegt fyrirbæri sem felur í sér málnotkun og merkingu orða í málsamfélagi. Málþroskinn þróast hratt á leikskólaárunum og mikilvægur grunnur er lagður að alhliða þroska barna á þessum árum sem undirbýr þau fyrir ýmis flókin viðfangsefni síðar á ævinni meðal annars lestrarnám. Bernskulæsi vísar til þróunar á mikilvægum undirstöðupáttum lestarfærni áður en formleg lestrarkennsla hefst. Þessi þróun felur í sér að börn byrji mjög ung að sýna tal- og ritmáli áhuga og að þau tileinki sér vissa þekkingu í undirstöðupáttum lestarfærni áður en þau byrja í grunnskóla, meðal annars bókstafaþekkingu, hljóðkerfisvitund, orðaforða, málskilning og máltjáningu. Þau byrja að skilja tilgang ritmáls og mörg þeirra byrja að læra fyrstu bókstafina á þessum árum. Góður málþroski á leikskólaaldri er talinn auka líkur á farsælu lestrarnámi. Hér fyrir neðan eru talin upp þau markmið og þær leiðir sem farnar eru í leikskólanum Fífuborg í tengslum við mál og læsi, en nánari útlistun á vinnu með mál og læsi í leikskólanum er hægt að finna í [Læsisáætlun Fífuborgar](#) á heimasíðu leikskólans.

Markmið:

- Að efla alla þætti bernskulæsis, þ.e. hlustun og hljóðkerfisvitund, orðaforða og málskilning, máltjáningu og frásagnarhæfni, bókstafaþekkingu, tengsl bókstafs og hljóðs, ritmál og hæfni til að skilja og þekkja uppbyggingu sögu.
- Að hafa frumkvæði að samstarfi við foreldra um eflingu bernskulæsis.
- Að börnin fái ríkuleg tækifæri til þess að kynnast tungumálinu og möguleikum þess, bæði íslensku og móðurmáli sínu ef móðurmál þeirra er annað en íslenska.

Leiðir:

- Efling máls og læsis á sér stað allan daginn í leikskólanum, hvort sem er í samverustund, sögustund, hópastarfi, við matarborðið, á skiptiborðinu, í fataklefa, útiveru, vettvangsferðum o.s.frv. Einnig er unnið markvisst með alla þætti bernskulæsis.
- Stuðlað er að ríku málumhverfi, t.d. með því að setja orð á athafnir og hluti í umhverfi barnsins, s.s. á upplifun þess, reynslu, tilfinningar o.fl. (virkur orðaforði).
- Börnin hafa gott aðgengi að fjölbreyttum bókakosti.
- Öll börn í leikskólanum fara í sögustund einu sinni á dag þar sem lesnar eru fjölbreyttar sögur og ævintýri. Sögupokar, þ.e. poki með bók og leikmunum sem tengjast sögunni eru stundum nýttir í sögustund. Hæfni til þess að skilja og þekkja uppbyggingu sögu eflist í sögustund.
- Orðaforði barna er eflur í sögustund þar sem oft er unnið með lykilorð úr texta og þau útskýrð og merking þeirra rædd. Aðferðin *Orðaspjall* er notuð til þess að efla orðaforða og hlutstundarskilning á eldri deildum leikskólans. Einnig er orðaforði eflur í gegnum *málshátt mánaðarins*, í samverustund, söngstund og í gegnum söngtexta, þulur o.fl. (flóknari

orðaforði). Börnin læra einnig mikið í gegnum söng og tónlist, s.s. fjölbreytta söngtexta, rím, þulur og ljóð. Við syngjum lög sem tengjast árstíðum og þemum, bæði íslensk og erlend og lærum þannig ný orð.

- Ritmálið er sýnilegt í umhverfi barnanna. Þau læra fljótt að þekkja nöfnin sín auk þess sem hlutir eru merktir, s.s. hirslur, ílát o.fl. Börnin öðlast skilning á því að ritað mál og tákn hafa merkingu, t.d. þegar þau sjá skráða umræðu í könnunarvef eða semja sögu saman.
- Öll börn fara í skipulagðar málörvunarstundir eða Lubbastundir einu sinni til tvisvar í viku og þar er markvisst unnið með hlustun, hljóðkerfisvitund, málskilning, máltjáningu, bókstafaþekkingu og tengingu bókstafa og hljóðs (rím, klappa samstöfur, greina hljóð í bókstöfum og orðum, samsett orð o.fl.).

Námsefnið *Lubbi finnur málbein* er notað á öllum deildum til þess að þjálfa þessa þætti. Í Lubbastundum er oft unnið með listsköpun og söng sem tengjast hljóðinu sem verið er að þjálfa hverju sinni.

- Eldri börnin hafa greiðan aðgang að læsis og ritmálsörvandi efnivið í leik og skipulögðu starfi.
- Lögð er áhersla á tengingu leiks og læsis og eru þemakassar til staðar í hlutverkaleik sem innihalda ritmálsörvandi efnivið.
- Á eldri deildum er *Sögugrunnurinn* notaður til þess að efla máltjáningu, frásagnarhæfni og þekkingu á uppbyggingu sögu.
- Reynsluheimur barna er víkkaður út, s.s. í vettvangs- og gönguferðum um nánasta umhverfi. Ásamt því að endurskapa upplifun sína úr slíkum ferðum oft í leik þá skrá eldri börnin hana gjarnan í myndum og jafnvel máli.
- Farið er í bókasafnið í Spönginni nokkrum sinnum á ári með næstelstu börnin í litlum hópum. Þar er lesin saga fyrir þau, fjallað um það hvernig á að umgangast bækur.
- Virkt samstarf við foreldra um eflingu bernskulæsis er lykilatriði og samræða um sameiginlega ábyrgð foreldra og leikskóla um viðfangsefnið.
- Hlúð er að börnum með annað móðurmál en íslensku með ríku málumhverfi, einnig (bæði) með því að nýta þau tækifæri sem gefast í leiknum og í sérstökum stundum, s.s. með því að nota fjölbreytta kennsluhætti eins og t.d. *Könnunaraðferðina*, *Söguaðferðina* og þemastarf sem efla alla þætti læsis. Góð samvinna við foreldra er lykilatriði. Samskiptabækur með myndum og texta á íslensku og máli barnanna sem unnar eru í samvinnu við foreldra þeirra eru notaðar þegar þörf er á. Foreldrar eru hvattir eindregið til þess að nota móðurmálið heima og kynna fyrir barninu bækur, tónlist og sjónvarpsefni á sínu móðurmáli. Myndir á heimasíðu leikskólans geta einnig nýst vel fyrir umræður heima fyrir.
- Rafræn tækni er nýtt, s.s. spjaldtölvur sem bjóða upp á málörvandi leiki.
- Börnin læra að leita eftir upplýsingum, munnlega, í bókum og á netinu.
- HLJÓM-2 málþroskaskimunin er lögð fyrir elstu börnin í október með það í huga að greina þau börn sem eru í áhættu hvað varðar lestrarerfiðleika síðar meir. Upplýsingum úr niðurstöðum HLJÓM-2 er miðlað með skipulögðum hætti til grunnskólans. TRAS skráningarlisti á málþroska ungra barna er notaður til þess að skima eftir frávikum í mál- og félagsþroska tveggja til fimm ára barna með snemmtæka íhlutun í huga.

- Framfarir barna með annað tungumál en íslensku er metnar með hjálp leiðarvísisins *Einn leikskóli – Mörg tungumál* og er þessi leiðarvísir um skráningu á framförum barna í íslensku sem öðru máli.

Samskipti

Það að eiga samskipti við önnur börn er eitt af því sem skiptir miklu máli á leikskólaárunum. Hæfni í félagslegum samskiptum er veigamikill þáttur í daglegu lífi hvers einstaklings og því er mikilvægt að efla félagshæfni barna. Til að geta átt góð og gefandi samskipti við aðra er mikilvægt að rækta með sér samkennd, samhygð og virðingu fyrir skoðunum annarra. Mikilvægt er að hefja forvarnarstarf strax á leikskólastigi með því að vinna með jákvæð samskipti, samkennd, umhyggju, vináttu og vellíðan í barnahópnum.

Markmið:

Að börnin fái ríkuleg tækifæri til þess að tjá sig á fjölbreyttan hátt og endurskapa þannig upplifun sína og reynslu í leik og starfi.

Að börnin eigi jákvæð og uppbyggileg samskipti í barnahópnum.

Að efla mikilvæga þætti í samskiptum, s.s. vináttu, sjálfsmynd, samvinnu, samhygð, samkennd o.fl

Leiðir:

- Starfsfólk spyr opinna spurninga þ.a. börnin geti svarað með setningu, tekið afstöðu og /eða sett fram tilgátu. Opnar spurningar gefa börnunum líka þau skilaboð að þau njóti virðingar og að á þau sé hlustað.
- Grípum frumkvæði barnanna, hlustum á þau (notum virka hlustun), svörum þeim og leiðum þau áfram í að segja frá í samhengi.
- Samtöl við einstök börn og samræður við hóp barna. Þá gefst börnunum tækifæri til að deila skoðunum sínum og hugmyndum, ræða um það sem stendur þeim næst og hvað hópurinn hefur upplifað saman.
- Í heimspekilegum þælingum og umræðum um tilfinningar lærum við að bera virðingu fyrir skoðunum annarra. Einnig gefst tækifæri til að velta vöngum yfir eigin samfélagi og menningu, sem og menningu annarra þjóða.
- Í daglegu starfi vinnum við með uppbyggileg samskipti. Við tengjum samskipti gjarnan við dyggðirnar „Virðing, vinsemd, hjálpsemi og samvinna“. Dæmi: „Núna sýndir þú vinsemd þegar þú bauðst henni að vera með“.

- Við hvetjum börnin til þess að leysa úr ágreiningi sjálf en erum til staðar: „Hvernig viljið þið skipta kubbunum svo að það sé sanngjarnt fyrir ykkur bæði?“

- Börnin fá tækifæri til að koma fram, bæði í litlum hóp (t.d. þegar þau eru barn vikunnar, sýna og segja frá) og í stórum hóp (t.d. með söngatriði á jólaskemmtun og leikriti á hópaslitum).

- Börnin kynnast lýðræðislegum vinnubrögðum. Börnin koma með tillögur og kjósa t.d. um hvaða bók skuli lesin eða hvert sé farið í gönguferð. Rödd barnanna er mikilvæg í endurmati á starfi leikskólans.

- Í samvinnunámi, s.s. *Könnunaraðferð*, *Söguaðferð*, þemavinnu o.fl. eflist samvinna og einnig sjálfstæði og sjálfsmynd barnanna.

- Starfsfólk er góð fyrirmynd sem eflir jákvæð samskipti.

- *Vinátta*, forvarnarverkefni
Barnaheilla er nýtt til þess að efla mikilvæga þætti í samskiptum, s.s. samkennd, umhyggju, vináttu og vellíðan í barnahópnum. Bangsinn Blær er tákmynd vináttunnar. Honum fylgja litlir hjálparbangsar sem hvert og eitt barn fær og hefur aðgang að inni á deild. [Hér má finna nánari upplýsingar um Vináttu verkefnið á heimasíðu Barnaheilla.](#)

Heilbrigði og vellíðan

Heilbrigði

Í leikskóla eiga börn að læra um og tileinka sér heilbrigða lífshætti, hollt mataræði, hreyfingu, hvíld, hreinlæti og útivist til þess að stuðla að almennri vellíðan og heilbrigði. Fífuborg tekur þátt í verkefninu [Heilsueflandi leikskóli](#) á vegum Embættis landlæknis. Heilsueflandi leikskóli leggur áherslu á að vinna með átta lykilþætti sem tengjast skólaskólinum. Þeir eru: hreyfing, mataræði, geðrækt, öryggi, tannheilsa, fjölskylda, nærsamfélag og starfsfólk.

Markmið:

Að börnin tileinki sér heilbrigðan lífsstíl fyrir líkamlega og andlega heilsu og vellíðan.

Leiðir:

- Við bjóðum upp á hollan mat og ræðum um hvað maturinn gerir okkur gott.
- Hreyfing skipar stóran sess í starfi leikskólans. Úti er frjáls leikur, gönguferðir um hverfið og í holtið. Inni eru skipulagðar hreyfistundir einu sinni í viku á veturna og stundum er boðið upp á hreyfingu í frjálsum leik. Á mánudögum og miðvikudögum eru útivistardagar. Þá fara öll börnin á eldri deildunum út eftir hádegi og ýmislegt spennandi er í boði í útiverunni, s.s. leikir, sullukar o.fl.
- Við viljum skapa notalegt andrúmsloft. Að börnin geti dregið sig í hlé ef þau þurfa, kynnist slökun (t.d. í lok hreyfistundar) og jóga. Á öllum deildum er róleg stund eftir matartíma. Yngri börnin sofa en þau eldri fara í sögustund.
- Við leggjum áherslu á að börnin tileinki sér persónulegt hreinlæti, t.d. tengt salernisferðum.
- Við hvetjum börnin til sjálfshjálpar, sérstaklega í fataklefanum og að þau læri smám saman að klæða sig eftir veðri. Einnig við matarborðið þar sem góðir borðsiðir eru í hávegum hafðir.
- Við erum meðvituð um líðan starfsfólks á vinnustaðnum okkar.

Vellíðan

Vellíðan er mikilvæg fyrir góða sjálfsmynd og gott sjálfstraust. Það er stór þáttur í vellíðan barna að eiga jákvæð og góð samskipti, að borin sé umhyggja og virðing fyrir þeim og að þau finni að á þau sé hlustað.

Markmið:

Að börnin verði sjálfstæðir og jákvæðir einstaklingar með góða samskiptafærni og sterka sjálfsmynd.

Leiðir:

- Einkunnarorð leikskólans: Gleði- Virðing- Heilbrigði endurspeglast í skólabragnum og í öllu starfi leikskólans, s.s. þemavinnu um vináttuna og líkamann.
- *Vinátta*, forvarnarverkefni
Barnaheilla er nýtt til þess að efla mikilvæga þætti í samskiptum, s.s. samkennd, umhyggju, vináttu og vellíðan í barnahópnum.
- Valið er mikilvæg leið til þess að börnin fái að efla áhugasvið sín en líka að prófa sig áfram í nýjum hlutum. Einnig ýtir valið undir sjálfstæði.
- Við stuðlum að góðri samskiptafærni og sterkri sjálfsmynd með því að vera góðar fyrirmyndir, hvetja og hrósa þegar börnin sýna vinsemd og umhyggju.
- Reynum að láta börnin upplifa öryggi. Þau fái góðan tíma til þess að aðlagast leikskólanum og upplifi að þau geti leitað til starfsmanna með stórt og smátt.
- Lýðræðisleg vinnubrögð eru í hávegum höfð í starfinu, t.d. koma skoðanir barnanna fram í endurmati á starfi leikskólans.
- Starfsmenn eru meðvitaðir um að ýta ekki undir hefðbundin kynhlutverk og kynhneigð.

Sjálfbærni og vísindi

Sjálfbærni

Mikilvægt er fyrir þroska barnsins að það kynnist náttúrunni og læri að bera virðingu fyrir umhverfi sínu. Það er því nauðsynlegt að skapa því tækifæri til að upplifa og njóta hennar, s.s. í vettvangsferðum. Barnið upplifir náttúruna af eigin raun, nýtur hennar og lærir að umgangast hana af virðingu. Í Fífuborg kynnist barnið flokkun og endurvinnslu samkvæmt [Umhverfissáttmála Fífuborgar](#).

Markmið:

Að stuðla að umhverfislæsi barna:

- Að börnin læri að njóta náttúrunnar og virða hana.
- Að börnin öðlist skilning á náttúrufræðingum.
- Að efla hugtakaskilning barnanna tengdan náttúru og vísindum.
- Að hugmyndafræði menntunar til sjálfbærni nái bæði til náms barnanna og reksturs leikskólans. Með menntun til sjálfbærni er átt við að við högum aðgerðum okkar þannig að þær dragi sem minnst úr möguleikum fólks í framtíðinni. Að við skilum ekki umhverfinu til komandi kynslóða í lakara ástandi en við tókum við því. Sjálfbærni er samspil umhverfis-, félags- og efnahagslegra þátta.

Leiðir:

- Börnin læra viðeigandi umgengni á leikskólalóðinni, t.d. að fara vel með gróður, yfirfara garðinn og tína rusl.
- Þau nota nærumhverfi leikskólans til að læra um lífverur, veður, landslag og upplifa náttúruna í leiðinni. Þetta er gjarnan kveikja að frekari verkefnum.
- Börnin nota auðugt tungumál í umræðum um náttúruna, t.d. þegar veðurfræðingurinn gáir til veðurs.
- Þau fá innsýn í hringrásir í náttúrunni og skynja t.d. að vatns- og sápunotkun þeirra hefur áhrif í sjónum.
- Grænfánaverkefni Landverndar er rammi utan um umhverfisstefnu leikskólans.
- Ella endurvinnsludúkka er dúkka sem er fulltrúi Grænfánaverkefnisins í Fífuborg. Hún kemur mánaðarlega inn á hverja deild og fræðir börnin um umhverfismál sem tengjast þeim eins og flokkun pappírs og plasts, af

hverju það er mikilvægt að endurvinna, mikilvægi útiveru fyrir góða heilsu, að tína rusl, að ganga vel um hlutina svo þeir endist lengur, matarsóun og margt fleira.

- Börnin fá að vinna með náttúrulegan efnivið á skapandi hátt, nýta hluti á nýjan hátt og nota verðlausan efnivið.
- Börn og starfsfólk fer vel með orku. Við slökkvum ljós, kyndum hæfilega og látum ekki vatn renna að óþörfu. Á eldri deildunum er vatns- og sápuvörður eitt af ábyrgðarhlutverkum barnanna.
- Við temjum okkur hófsemi í nýtingu auðlinda jarðarinnar með því að ganga vel um húsnæði, húsbúnað, leikföng, bækur og haga innkaupum á sem vistvænstan hátt.

Vísindi

Frá fyrstu stundu reyna börn að kanna og skilja umhverfi sitt með því að snerta, skoða og prófa. Þessi meðfædda forvitni fær að njóta sín þegar náttúran og umhverfið er kannað á fjölbreyttan hátt.

Markmið:

- Að börnin fái tækifæri til að rannsaka, spyrja og upplifa á grunni skapandi hugsunar.
- Að börnin þjálfi rökhugsun með stærðfræðilegum viðfangsefnum s.s. tölum, táknum og mynstrum.
- Einnig að vinna með rými, fjarlægðir og áttir.

Leiðir:

- Börnin fá að leika með fjölbreyttan og opinn efnivið þar sem þau vinna með hlutföll, fjölda, stærð, lögun, rými og flokkun. Þau prófa, mæla, vega, snerta og blanda. Þetta er gert t.d. í könnunarleiknum, með einingakubbum og á vísindasvæði.
- Þau gera tilraunir, setja fram tilgátur, prófa og fá niðurstöðu.
- Upplýsingaöflun á fjölbreyttan hátt:
 - með athugunum barnanna
 - úr bókum

Sköpun og menning

Sköpun

Í leikskóla á að vera rými fyrir sköpunarferli og fagurfræðilega tjáningu. Sköpun er að uppgötva, njóta, örva forvitni og áhuga, virkja ímyndunarafl og leika sér með möguleikana.

Markmið:

- Að hvetja börnin og aðstoða þau við að nýta eigin hæfileika og reynsluheim til sköpunar og tjáningar.
- Að í sköpun sé lögð meiri áherslu á ferlið en afurðina. Að gleðin og ímyndunaraflið fái að njóta sín.
- Að gefa barninu færi á að vinna með opinn og fjölbreyttan efnivið í daglegu starfi.
- Stuðla að sjálfstæði barnanna og koma til móts við ólíkar þarfir þeirra.

Leiðir:

- Við höfum ákveðinn sveigjanleika innan dagsskipulagsins og börnin velja gjarnan hvað þau gera. Við viljum gefa þeim tíma og svigrúm.
- Í sköpun og leik fá hugmyndir og vinna barnanna að njóta sín.
- Við hvetjum börnin til þess að prófa fjölbreytta tækni í listsköpun og bjóðum upp á margvíslegan efnivið, gjarnan verðlausan.
- Leikefniviðurinn er opinn, t.d. einingakubbar og holukubbar.
- Börnin kynnast fjölbreyttri tónlist, dansi, leikrænni tjáningu og fá tækifæri til að nota það til sköpunar s.s. á foreldraskemmtun.
- Við notum kennsluáferðir þar sem börnin eru í aðalhlutverki:
 - Könnunarleikurinn með yngri börnunum þar sem þau prófa og rannsaka verðlausan efnivið.
 - Könnunaraðferðin og þemanám með eldri börnunum þar sem þau leiða ferlið og eru rannsakendur.

Menning

Menning er samofin öllu starfi leikskóla og tengist leik barna, lýðræði og þjóðmenningu.

Markmið:

- **Að börnin fái tækifæri til að sýna og segja frá heimameningu sinni.**
- **Að börnin kynnist nærumhverfi sínu.**
- **Að börnin kynnist fjölbreyttri menningu og hefðum. Einnig að allir eigi að njóta jafns réttar óháð uppruna, þjóðernis, litarhátta, trúarbragða, stjórnálaskoðana, kynferðis, kynhneigðar, aldurs, efnahags, ætternis, fötlunar, heilsufars eða annarrar stöðu.**

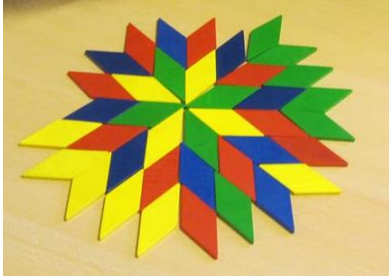
Leiðir:

- Við höldum í gamlar íslenskar hefðir og kynnum þær fyrir börnunum s.s. þjóðhátíðarfræðsla, Þorrinn og jólahald. Börnin hlusta á og vinna með ævintýri, þjóðsögur, þjóðlega tónlist og þulur.
- Börnin kynnast menningu annarra þjóða, sérstaklega menningu barna og starfsfólks leikskólans af erlendum uppruna. Þetta er gert í gegnum umræður, bókalestur og tónlist. Fáanar barna og starfsfólks af erlendum uppruna eru sýnilegir í fataklefa.
- Þemað *Fjölskyldan mín* er unnið ár hvert í tengslum við Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna þar sem börnin sjá að þau eru ólík og einstök en allir geta verið saman í sátt og samlyndi.
- Barn vikunnar er samvinnuverkefni leikskóla og foreldra þar sem eitt barn er í brennidepli, eina viku yfir veturinn. Barnið fer heim með vinadúkku yfir helgi og foreldri/forráðamaður skráir atburði í þar til gerða bók. Frásögnin er svo lesin upp fyrir barnahópin. Einnig kemur barnið með uppáhaldstónlist, bók og leikfang í leikskólann og sýnir barnahópnum. Börnin fá að njóta sín sem einstaklingar og góður umræðugrundvöllur skapast fyrir mismunandi fjölskyldur og menningu.
- Börnin fara í gönguferðir um nágrennið, kynnast holtinu, hverfinu sínu og hvar þau búa.
- Eldri börnin fara í lengri vettvangsferðir, t.d. í Þjóðminjasafnið, leikhús og á tónleika. Á sumrin er sérstök deild fyrir elstu börnin, Tröllheimar, sem leggur áherslu á ferðir og útiveru.
- Reglulega koma leikhópar í heimsókn með leiksýningar fyrir börnin.
- Á föstudögum hittast börn og kennarar í sal leikskólans í *Vinastund* þar sem allir syngja saman og eiga notalega stund.

- Haldið er upp á afmæli barnanna. Þau fá að búa sér til afmæliskórónu, sunginn er afmælissöngurinn og þau mega koma með ávexti og grænmeti í tilefni dagsins.
- Við erum í samstarfi við *Korpúlfa*, félag eldri borgara í hverfinu, syngjum og spilum saman í desember mánuði og auk þess sýna elstu börnin helgileik á aðventuhátíð Korpúlfa.

MAT Á NÁMI OG VELFERÐ BARNA

Mikilvægt er að fylgjast með og meta alhliða þroska barna, nám og vellíðan. Í Fífuborg eru foreldrasamtöl að vori og hausti og fá foreldrar þá almennar upplýsingar um alhliða þroska, nám og líðan barna sinna. Í samtalinu að hausti er gerð einstaklingsnámskrá fyrir barnið með foreldrum og að vori er farið yfir hvernig gekk að ná markmiðunum. Við styðjumst við gátlista, s.s. *Sjálfsmynd og félagsfærni*, auk þess sem starfsmenn skrá niður stöðu og framfarir barnanna reglulega. Við erum að þróa fjölbreyttar skráningaraðferðir og höfum miðað við tvær einstaklingsskráningar á ári, auk hópskráninga. Þegar börnin færast á milli deilda fara upplýsingarnar með þeim áfram bæði skriflega og svo skiptast deildarstjórar á upplýsingum.

Í Fífuborg eru börnin í brennidepli og unnið er út frá stöðu þeirra, reynslu og áhugasviði. Lagt er upp úr því að kynnast þeim og áhugasviði þeirra og nýta þær upplýsingar í náminu s.s. hvar leikur barnið helst, við hverja, með hvaða leikefni t.d. í valinu og hvaða viðfangsefni þau hafa mestan áhuga á.

Börn með slaka hljóðkerfisvitund eru líklegri en önnur til að eiga erfitt með lestrarnám. HLJÓM-2 skimun sem kannar hljóðkerfis- og málmeðvitund barna, er þess vegna lögð fyrir öll elstu börnin að hausti. Niðurstöðurnar eru nýttar til að skipuleggja áframhaldandi málörvun og að vori er skimunin aftur lögð fyrir þau börn sem komu slök út að hausti til að athuga framfarir. Einnig er TRAS skráningalistinn, sem er athugun á málþroska barna lagður fyrir öll börn á aldrinum tveggja til fimm ára. Þetta fer fram í samstarfi við foreldra / forráðamenn.

Börn með annað móðurmál en íslensku

Í Fífuborg er íslenskukunnátta barna með annað móðurmál eflað, m.a. í leik og með ríku málumhverfi. Stuðlað er að virku tvítyngi barna með því að styrkja foreldra þeirra í að viðhalda móðurmálinu um leið og leikskólinn vinnur markvisst að íslenskunáminu.

Góð samvinna við foreldra er lykilatriði. Túlkaþjónusta er nýtt til að auðvelda samskipti við fjölskyldu barna með annað móðurmál en íslensku. Jafnframt eru notaðar samskiptabækur með myndum og texta. Textinn er þá bæði á íslensku og móðurmáli barnsins sem er unninn í samvinnu við foreldra.

Myndræn skilaboð eru notuð að einhverju leyti í samskiptum við börn með annað móturmál en íslensku og fjölskyldu þeirra, sbr. dagskipulag í myndrænu formi. Fánar ýmissa þjóða eru hafðir sýnilegir og fólk boðið velkomið í leikskólann á mörgum tungumálum

Framfarir barna með annað tungumál en íslensku er metnar með hjálp leiðarvísisins *Einn leikskóli – mörg tungumál* og er þessi leiðarvísir um skráningu á framförum barna í íslensku sem öðru máli.

Sérkennsla og skipulag sérfræðiþjónustu

Fífuborg starfar samkvæmt hugmyndafræði um skóla án aðgreiningar og snemmtækrar íhlutunar. Barnið er fyrst og fremst leikskólabarn og er stefnt að því að mæta þörfum þess innan barnahópsins og að leikurinn sé virtur sem aðalnámsleið. Að barnið geti átt hlutdeild í leikskólastarfinu og að allir kennarar séu virkir þátttakendur í námi þess. Ef þörf er á er unnið með minni hópa og í einstaklingsþjálfun.

Ef grunur vaknar um þroskafrávik barns er lögum samkvæmt hlutast til um málið. Í samstarfi við foreldra er rætt um hvað leikskólinn getur gert til að efla þroska barnsins og matlistar, skimanir og athuganir notaðar til að greina betur stuðningsþörf. Ef þörf er á getur leikskólinn leitað eftir þjónustu sérfræðinga, félagsráðgjafa, hegðunarráðgjafa, sálfræðings og talmeinafræðings sem starfa hjá þjónustumiðstöðinni Miðgarði hjá Reykjavíkurborg og er það gert í samráði við foreldra. Sérfræðingar Miðgarðs gera formlega athugun á þroska barnsins með viðeigandi matstækjum.

Í framhaldinu er búin til einstaklingsnámskrá. Þar er unnið að þáttum sem þarf að styrkja í gegnum sterkar hliðar barnsins. Við leggjum áherslu á að sinna stuðningi sem mest í barnahópnum. Í öllu ferlinu er samráð haft við foreldra / forráðamenn barnsins.

FJÖLSKYLDAN OG LEIKSKÓLINN

Foreldrar þekkja barn sitt best. Þeir hafa annast það frá fæðingu og fylgst með þroska þess og líðan. Leikskólakennari kynnist barni í leikskólastarfi og þekkir þroska þess, færni og viðbrögð í barnahópi. Mikilvægt er að náð samstarf og gagnkvæmt traust skapist milli heimilis og leikskóla.

Starfsfólk þarf að þekkja heim barnanna utan leikskólans, fyrri reynslu þeirra, heimilisaðstæður og uppeldisviðhorf foreldranna. Það þarf að þekkja vandamál barnanna heima fyrir og vita hvernig brugðist er við þeim þar. Slíkar upplýsingar auka skilning starfsfólks á ýmsu atferli barnanna í leikskólanum. Á sama hátt þurfa foreldrarnir að fá vitneskju um hvernig börnunum vegnar í leikskólanum og kynnast uppeldisstarfinu þar.

Starfsfólk þarf að hafa samvinnu við fólk með ólík lífsviðhorf og umgengnishætti. Það þarf að gera sér far um að skilja og virða skoðanir annarra, setja sig í spor foreldranna og hafa færni og þekkingu til að ræða við þá um börnin og uppeldisstarfið á faglegum og málefnalegum grundvelli. Grunnur er lagður að góðu samstarfi við foreldra strax í upphafi leikskólagöngu barns. Jákvætt og traust samband milli foreldra og starfsmanna stuðlar að öryggi barnanna.

Þessi áhersla á samvinnu endurspeglast vel í þátttökuaðlöguninni. Hér er átt við aðlögun þar sem foreldrar taka virkan þátt í starfi leikskólans á aðlögunartímanum. Miðað er við að þeir dvelji með börnum sínum í þrjá daga en á fjórða degi kveðja börnin foreldra sína að morgni og eru allan daginn í leikskólanum. Kostir þessa forms aðlögunar eru þeir, að starfsfólki gefst tækifæri til að læra af foreldrum hverjar venjur barnsins eru. Einnig verða foreldrar öruggari ef þeir vita af barninu sínu í örugum höndum einhvers sem þeir hafa myndað tengsl við.

Mikilvægur þáttur í samvinnu við foreldra er góð upplýsingagjöf um það sem fram fer í leikskólanum, bæði á hurðum deilda og á heimasíðu leikskólans. Tvisvar á ári eru foreldraviðtöl þar sem farið er yfir líðan barns í leikskólanum og þroska þess.

Foreldrafundir eru haldnir á hverju hausti þar sem leikskólastarf komandi vetrar er kynnt. Foreldrum er boðið á skemmtanir, s.s. foreldraskemmtun í desember og hópaslit að vori. Einnig er foreldravika að vori þar sem þeim er boðið að taka þátt í starfinu og verja tíma með barninu sínu og upplifa starfið í leikskólanum. Þar að auki er foreldrum boðið að taka þátt í þjóðhátíð Fífuborgar með börnum sínum. Foreldrum er velkomið að óska eftir viðtali við deildarstjóra hvenær sem er.

Foreldrafélag

Í Fífuborg er starfandi foreldrafélagið Fífan. Í stjórn þess sitja fjórir fulltrúar foreldra. Foreldrafélagið sinnir ákveðnum verkefnum, skipuleggur uppákomur, s.s. sveitaferð, greiðir t.d. fyrir leiksýningar og jólasvein og innheimtir gjöld foreldrasjóðs.

Foreldraráð

Við leikskólann starfar foreldraráð. Í því sitja fjórir fulltrúar foreldra ásamt leikskólastjóra og aðstoðarleikskólastjóra. Ráðinu er ætlað að vera umsagnaraðili um ársáætlun, endurmat, námskrá og annað er snertir leikskólastarfið.

TENGL SKÓLASTIGA

Samfella í námi barna er mikilvæg þannig að grunnskóli og frístundastarf verði eðlilegt framhald af leikskóla. Markmið þessa samstarfs er að:

- auka samskipti og samvinnu þessara tveggja skólastiga og auðvelda þannig aðlögun nemenda af leikskólastigi yfir á grunnskólastig
- draga úr kvíða sem oft fylgir því að hefja skólagöngu í grunnskóla
- efla vitund kennara beggja skólastiga

Leitast er við að ná markmiðum samstarfsins með fundum fagfólks og gagnkvæmum heimsóknnum. Í

Fífuborg fá elstu börnin fjölbreytt tækifæri til að heimsækja Rimaskóla og frístundaheimilið Tígrisbæ til þess að kynnst starfinu og umhverfinu þar. Einnig hafa nemendur í Rimaskóla, bæði í 1. og 4. bekk, heimsótt leikskólann. Þetta samstarf hefur gengið afar vel.

Upplýsingum um stöðu barna í málþroska er miðlað með skipulögðum hætti til grunnskólans og frístundarheimilisins, s.s. niðurstöðum skimana eins og t.d. HLJÓM-2 málþroskaskimunin.

SAMSTARFSADILAR

Leikskólinn Fífuborg á í samstarfi við ýmsar stofnanir. Það getur verið tímabundið, t.d. í tengslum við ákveðin verkefni, s.s. Nordplus og Erasmus+, en annað samstarf er orðið að fastri dagskrá í leikskólastarfinu. Ber þar að nefna helst:

- Samstarf er við grunnskólann í hverfinu, **Rimaskóla**.
- Samstarf er við hina leikskólana í hverfinu, **Laufskála og Lyngheima**.
- Samstarf við eldri borgara í hverfinu, þ.e. **Korpúlfa**.
- Á hverju ári koma nemar frá **Borgarholtsskóla** í starfsnám.
- Farið er með næst elstu börnin á **Borgarbókasafnið** í Spönginni nokkrum sinnum yfir árið.

MAT Á LEIKSKÓLASTARFI

Mat á leikskólastarfi hefur þann tilgang, að réttindi leikskólabarna séu virt og þau fái þá menntun og þjónustu sem þeim ber samkvæmt lögum um leikskóla. Matið skiptist í tvennt: Innra mat sem er unnið af kennurum, foreldrum og börnum leikskólans. Ytra mat sem unnið er af utanaðkomandi aðila á vegum sveitarfélags og/eða Menntamálaráðuneytis.

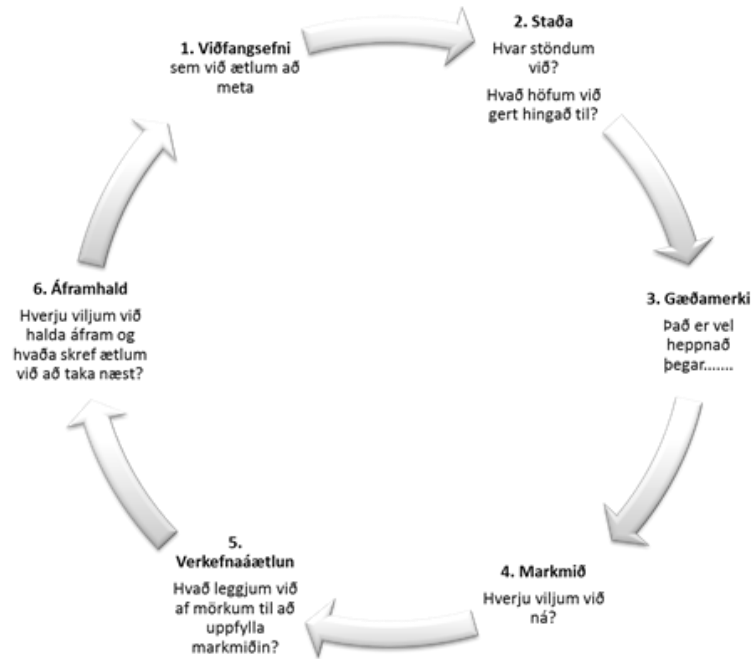
Innra mat

Innra mat leikskólans er unnið ár hvert eftir endurmatásætlun sem finna má í starfsáætlun Fífuborgar. Þar er gert ráð fyrir endurmati starfsfólks, barna og foreldra. Innra matið hefur þann tilgang að meta hvort og að hve miklu leyti markmiðum leikskólans hefur verið náð. Jafnframt eru metnar þær leiðir sem farnar eru í starfinu. Innra matinu er stjórnað af matsteymi leikskólans en í því sitja leikskólastjóri, aðstoðarleikskólastjóri, sérkennslustjóri og allir deildarstjórar. Ásamt því að stjórna matinu gerir teymið matsáætlanir, greinargerðir og umbótaáætlanir. Metið er út frá því hvernig gengur að vinna að markmiðum leikskólans. Stuðst er við *Viðmið og vísbindingar fyrir innra og ytra mat á gæðum leikskólastarfs* í þeirri vinnu ásamt því að gera samanburði á milli ára. Matsteymi Fífuborgar ber einnig ábyrgð á framkvæmd stærri kannana.

Endurmat starfsfólks

Endurmat starfsfólks fer fram á deildarfundum og á skipulagsdögum. Þá er stuðst við endurmatshring Fífuborgar (sjá mynd hér að neðan) og endurmatásætlun Fífuborgar (sem má finna í starfsáætlun ár hvert). Eftir að mat hefur farið fram eru niðurstöður skráðar og skilgreint hvað þarfnast úrbóta (sjá starfsáætlun ár hvert á heimasíðu leikskólans).

Endurmatshringur Fífaborgar

Langtímaáætlun um innra mat Fífuborgar 2018 - 2021

	2018-2019	2019-2020	2020-2021
Stjórnun og rekstur			
Útivera/útvistardagar			
Hallsholt/útikennsla			
Haustþema/Vorþema			
Foreldrafundir			
Valsvæði og móttaka			x
Læsi og samskipti			
Málörvun í leik	x		
Grænfáninn – lýðheilsa	x	x	
Sjálfbærni og vísindi			x
Ella endurvinnsla			
Fjölmennung			x
Skráningar			
Desember og þrettándinn			
Bóndadagur			
Námskrá, deildarnámskrá	x	x	
Ösku-, bollu-, sprengidag.			
Sköpun og menn. (litavikur)			x
Samstarf Rimaskóli/Korpúlfrar			
Vínátta	x	x	
Foreldravika			
Barn vikunnar			
Heilbrigði og vellíðan			
Hlutverk starfsm. í leik		x	
Ömmu og afa kaffi			
Barnasáttmálinn			
Einingakubbar			
Könnunarleikur			
Þjóðhátíð			
Framkvæmd innra mats			

Endurmat barna

Börnin endurmeta flesta þætti starfsins og fer það fram þannig, að rætt er við þau í smáum hópum þar sem þau eru spurð um hvað þeim finnst um liðinn atburð. Börnin eru hvött áfram með opnum spurningum s.s. hvað, hvernig, hvers vegna. Eins eru þau spurð hvort þau myndu vilja gera eitthvað á annan hátt.

Endurmat foreldra

Foreldraráð fær starfsáætlun til yfirlstrar og endurmetur starf vetrarins að vori. Einnig höfum við haft stuttar kannanir varðandi nokkur atriði eins og fyrirkomulag starfsdaga. Þá höfum við ýmist sent rafrænar spurningakannanir út í tölvupósti eða beðið foreldra um að svara spurningum skriflega.

Endurmat allra aðila leggur grunn að endurbótum í skólastarfinu. Það er leið til að vinna kerfisbundið að því að auka gæði starfsins og gera það skilvirkara. Fjölbreytt innra mat leiðir í ljós hvort markmiðum hefur verið náð og hvort breytinga sé þörf. Matið auðveldar starfsfólki jafnframt að vinna að markmiðum leikskólans. Endurmat og umbótaáætlun eru aðgengileg á heimasíðu leikskólans og árlega sett fram í starfsáætlun Fífuborgar

Ytra mat

Reykjavíkurborg gerir rafræna könnun annað hvert ár á meðal foreldra til að kanna viðhorf þeirra til leikskólastarfsins. Á hverju ári gerir hún könnun á meðal starfsmanna til að kanna starfsánægju og starfsumhverfi. Niðurstöður þessara kannana eru nýttar til umbóta og þróunar og grein gerð fyrir helstu niðurstöðum ár hvert í starfsáætlun leikskólans. Einnig hefur Skóla- og frístundasvið Reykjavíkurborgar framkvæmt ítarlegt mat á leikskólastarfinu hér í Fífuborg, [matsskýrslu frá 2013 má finna á heimasíðu leikskólans](#). Menntamálaráðuneytið hefur eftirlitshlutverk með sveitarfélögum og gerir úttektir og kannanir á starfssemi leikskóla sem birtar eru á [vef ráðuneytisins](#).